प्री-बोर्ड परीक्षा 2022

कक्षा 10वीं

विषय - संस्कृत

समयः 3.00 घंटे पूर्णांक -80

निर्देशः 1. सर्वे प्रश्नाः साधनीयाः।

2. प्रश्नानां सम्मुखे अंका प्रदत्ताः।

प्र01- उचित विकल्प चित्वा लिखत -

1. 'पठित्वा' इत्यस्मिन् पदे प्रत्यय अस्ति -

(अ) क्त

(ब) क्त्वा

(स) शतृ

(द) शानच

2. 'हृत' इत्यस्मिन पदे प्रत्यय अस्ति -

(अ) तुमुन

(ब) तव्यत्

(स) क्त

(द) मतुप

3. 'आदाय' इत्यस्मिन् पद प्रत्यय अस्ति -

(अ) अनीयर

(ब) शतृ

(स) यत

(द) ल्यप

4. 'हसन' इत्यस्मिन पदे प्रत्ययः अस्ति -

(अ) क्तवतु

(ब) क्त

(स) शानच

(द) शतृ

5. 'विचित्र साक्षी' अनयोः पदयोः विशेषणम अस्ति -

(अ) साक्षी

(ब) विचित्र

(स) उभी

(द) कोऽपि न

6. 'क्रुद्धः कृषीवल:' अनयो. पदयोः विशेषणम् अस्ति

(अ) क्रुद्धः

(ब) विचित्र

(स) उभौ

(द) कोऽपि न

प्र02- रिक्त स्थान पुरयत -

1 'बलीवदं पदस्य पर्याय पद ......अस्ति। (गौः / वृषभ)

2. 'चक्षुष पदस्य पर्याय पद... अस्ति। (नेत्रम / मुखम)

3. 'पक्व पदस्य पर्याय पद ....अस्ति। (कोमला / अपक्वः)

4. 'सम्पन्नम' पदस्य विलोम पद............. अस्ति। (विशेषणम् / विपन्नम्)

5. 'पिता पुत्राय बाल्ये..........यच्छति। (विद्याधनम् / धर्मधनम)

6. बुद्धिमती...........व्याघ ददर्श । (गहनकानने कुण्डलपुरग्राम)

प्र03- युग्ममेलनं कुरुत -

(अ) - (ब)

1. मम - उपसर्गः अस्ति

2. रामेण - पचमी विभक्तिः

3. लता - प्राचार्य

4. कस्मात् - षष्ठी विभक्ति एकवचनम्

5. प्र+आचार्यः - प्रथमा, द्वितीया बहुवचनम्

6. अनु, प्रति - तृतीया विभक्ति

प्र04- एकवाक्येन उत्तरं लिखत -

1. 'गम्' धातो. लृट् लकारे प्रथम पुरूष द्विवचने रूपं कि भवति ?

2. 'हस्' धातोः लट् लकारे प्रथम पुरूष बहुवचने रूप किं भवति ?

3. पठ् धातोः लोट् लकारे मध्यम पुरूष एकवचने रूपं कि भवति ?

4. 'पा' धातोः लड्. लकारे उत्तम पुरूष एकवचन रूपं किं भवति ?

5. 'तत्र नाम राजपुत्रः वसति स्म' अस्मिन् वाक्ये अव्ययपद किम् अस्ति ?

6. 'पच् धातोः लट् लकारे मध्यम पुरूष एकवचने रूपं किं भवति ?

अथवा

प्र०5. शुद्ध उत्तरे 'आम्' अशुद्ध उत्तरे 'न' लिखत?

1. हिम + आलय इत्यत्र दीर्घ संधिः अति?

2. एकैक इत्यत्र गुण सनिः भविष्यति।

3. 'तत+लीन इत्यत्र सनि तल्लीन भविष्यति?

4. 'प्रतिदिनम्' इत्या दन्द्र समास अस्ति।

5. विद्यालय' इत्यत्र तत्पुरूष समारय अस्ति।

6. 'मातापितरौ' इत्यत्र द्वन्द्व समास अस्ति।

अधोलिखिताना प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषाय लिखत-

प्र08- केन समः बन्धु नास्ति ?

अथवा

नराणा प्रथमः शत्रु क ?

प्र07- कृषक कि करोति स्म ?

अथवा

कवि कुत्र सञ्चरण कर्तुम् इच्छति ?

प्र08- बुद्धिमती केन उपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता?

अथवा

अर्धबलस्य लक्षणम् किम्?

प्र09- भूकम्पस्य केन्द्र बिन्दु क जनपद आसीत?

अथवा

निर्धन जनः कथं वित्तम उपार्जितवान?

प्र010- मयूरः कथं नृत्यमुदायां स्थितः भवति?

अथवा

वसन्तस्य गुण क जानाति ?

प्र011- जननी कीदशी भवति ?

अथवा

कीदृश कर्म व्यायाम संज्ञितम् कथ्यते ?

प्र012- वाच्यपरिवर्तन कुरूत (कोडपि द्वौ) -

1. क्रुद्ध सिंह धावति । (कर्मवाच्ये)

2. त्वया सत्य कथितम । (कर्तृवाच्ये)

3. लतया गीत गीयते । (कर्तृवाच्ये)

4. राम पुस्तक पठति । (कर्मवाच्ये)

प्र.13- अधोलिखितानि वाक्यानि क के प्रति कथयति (कोडपि द्वौ) -

1. वस्तुत वनराजः भवितु तु अहमेव योग्यः। कः - कंप्रति

2. अह विशालकाय बलशाली पराक्रमी च। कः - कंप्रति

3. मम सत्यप्रियता तु जनाना कृते उदाहरणास्वरूपा। कः - कंप्रति

4. अरे अहिभुक्। नृत्यातिरिक्त का तव विशेषता? कः - कंप्रति

प्र14- प्रश्न निर्माण कुरूत - (कोडपि द्वौ)

1. <u>पुत्र</u> द्रष्टु स प्रस्थित।

2. <u>न्यायाधीश बंकिमचन्द्र</u> अग्सीत्।

3. तदिदानीम <u>भूकम्पकारण</u> विचारणीय तिष्ठति।

4. <u>तत्वार्थस्य</u> निर्णय विवेकेन कर्तुं शक्या।

प्र15- अधोलिखितेपु अशुद्ध कारक वाक्यानां शुद्ध कुरूत- (कोडपि द्वौ)

1. सीता फल <u>खादसि</u> ।

2. त्वम् मानुषात् <u>विभेति</u>।

3. <u>वृक्षेण</u> पत्रं पतति।

4. <u>शिवं</u> नमः।

प्र 16- अधोलिखितेषु गद्याशेषु गद्यांशमेकस्य प्रश्नाना उत्तराणि संरकत भाषाया लिखत -

इयमासीत् भैरव विभीषिका कच्छ भूकम्पस्य।

पञ्चोशड द्विसहस्त्ररतीष्टादे (2005 ईस्वीये वर्ष)

अपि कश्मीर प्रान्ते पाकिस्तान देशे

च धराया महाकैम्पनं जातम्। यस्मातत्

कारणात लक्षपरिमिताः जनाः अकालकाल कवलिताः।

प्रश्ना :

1. कदा कश्मीर प्रान्ते पाकिस्तान -देशे च धरायाः महाकम्पनं जातम?

2. कति जनाः अकालकालकवलिता ?

3. 'भूकम्पस्य' अस्मिन् पदे का विभक्तिः अस्ति ?

अथवा

विचित्रा दैवगतिः। तस्यामवे रात्रौ तस्मिन गृहे कश्चन चौरः गृहाभ्यन्तर प्रविष्टः। तत्र निहितामेका मनजुषाम आदाय पलाचितः । चौरस्य पादध्वनिना प्रबुद्धोडतिथिः चौरशडकया तमन्वधावत अगृह्णाच्च, परं विचित्रमघटत। चौरः एव उच्चैः क्रोशितुमा रभत 'चौरोडयं चौरोडय' इति ।

प्रश्ना :-

1. विचित्रा का ?

2. रात्रौ तस्मिन् गृहे कः गृहाभ्यन्तरं प्रविष्ट ?

3. 'चौरशंकया' इत्यस्मिन् पदे का विभक्तिः अस्ति ।

प्र17- अधोलिखितेषु पद्यांशयोः पठित्वा पद्यांशमेकस्य प्रश्नानाम उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत -

अवक्रता यथा चित्रे तथ वाचि भवेद् यदि।

तदेवाहुः महात्मानः समत्वमिति तथ्यतः ।।

प्रश्ना :-

I. वाचि का भवेत् ?

II. चिन्ते का भवेत् ?

III. भवेत् इत्यस्मिन् पदे कः लकारः अस्ति ?

अथवा

सेवितव्यो महावृक्षः फलच्छायासमन्वितः ।

यदि दैवात् फलं नास्ति छाया केन निवार्यत ।।

प्रश्ना :-

1. का सेवितव्यः?

2. फलच्छायासमन्वितः कः?

3. 'सेवितव्यः' पदे कः प्रत्ययः ?

प्र18- अधोलिखितयोः नाट्यांशयोः पठित्वा नाट्यांशस्य प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत -

काक:- (अट्टहासपूर्णेन-स्वरेण)- सर्वथा अयुक्तमेतत् यन्मयूर हंस-कोकिल-चक्रवाक- शुक-सारसादिशु पक्षिप्रधानेषु विद्यामानेषु दिवान्ध-स्यास्य करालवक्त्रस्याभिषेकार्थं सर्वे सज्जाः। पूर्ण दिनं यावत् निद्रायमाणः एषः कथमस्मान् रक्षिष्यति।

प्रश्ना : -

1. निद्रायमाणः कः कथमस्मान् रक्षिष्यति?

2. 'सर्वथा' अयुक्तमेतत् इति कः कथयति ?

3. कः धातुः अस्ति ?

अथवा

पिक- (उपासन) कथं च योग्य वनराज भवितुं यत्र तत्र का-का इति कर्कशध्वनिना वातावरणमाकुली करोषि। न रूपम् न ध्वनिरस्ति। कृष्णवर्णम् मेंध्यामेध्य भक्षकंत्व कथं वनराज मन्यामहे वयम्।

काक:- अरे! अरे! कि जलासि? यदि अह कणवर्ण तर्हित्वं कि गौराडग?

प्रश्ना :

1. यदि अहं कृष्णवर्ण तर्हि च कि गौराडग? इति क कथयति ?

2. पिक उपहसन् काकं प्रति कि कथयति?

3. कथितम् इत्यस्मिन पदे कः प्रत्यय अस्ति?

प्र19- मंजूषातः समुचितं पदं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत - (कोऽपि त्रयः)

(मेध्यामेध्यभक्षकः, सर्वदा, देउलाख्यो, भृशम्, दैन्यं, भूमिः)

1. अस्ति........ग्राम

2. काकः ....भवति।

3. पुत्रस्य............... दृष्ट्वा अहं रोदिमि।

4. ....व्यायाम कर्तव्यः ।

5. फालद्वये विभक्ता .... |

6. इदानी वायुमण्डल. प्रदूषितमस्ति ।

प्र20- प्रश्नपत्रे समागतान् श्लोकान् विहाय स्वापाठ्यपुस्तकात् सुभाषितद्वयं लिखत ।

प्र21- स्वप्राचार्यस्य कृते ज्वरपीड़ा कारणेन दिनद्वयस्य अवकाश प्रार्थना पत्रं संस्कृते लिखत?

अथवा

स्वमित्रं प्रति दशमी कक्षायां प्रथम स्थान प्राप्त्यावसरे शुभकामना पत्रं संस्कृते लिखत ?

प्र22- अधोलिखितं अपठितं गद्याशं सम्यक् पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत-

संसारे जनाः सुखम् इच्छन्ति। सुखं च धनेन एवं प्राप्तुं शक्यते। अतः धनोपार्जनस्य आवश्यकता भवति यस्य पार्श्वे धनं भवति सः सुखेन शेते। निर्धनं पुरूषं तु मित्राणि अपि त्यजन्ति । चौर्येण, कपटेन, च प्राप्तं धनं विनाशकरं भवति । कृषिकर्मणा, व्यापारेण, परिश्रमेण च प्राप्तं धनं फलानि। यद् धनं फलति तेनैव सुखं प्राप्यते। धनहीनोऽपि सुखी भवति । सुखं तु मनसा अनुभूयते। यत्र संतोषः, तत्रैव वस्तुतः सुखम् ।

प्रश्ना : -

1. कुत्र जनाः सुखम् इच्छन्ति ?

2. काभ्याम प्राप्तं धनं विनाशकरं भवति ?

3. वस्तुतः कुत्र सुखं वर्तते ?

4. 'प्राप्तुम् इत्यस्मिन् पदे कः प्रत्ययः अस्ति ?

प्र23- अधोलिखितेषु एकं विषयं स्वीकृत्य संस्कृते निबन्धं लिखत -

1. संस्कृत भाषायाः महत्त्वम्

2. छात्र जीवनम्

3. वृक्षारोपणम्

4. सदाचारः

----000------